

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-2

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veličák
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	<i>Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)</i> <i>Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2014

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR

Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

aplikace. Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně.

Peška, M. 2013: Doplnující hloubkový stavebně historický průzkum při realizaci akce „Rekonstrukce a rozvoj umělecké školy Jihlava, Masarykovo nám. č. 15 a 16, Jihlava. Rkp. stavebně historického průzkumu. Uloženo: archiv společnosti Archaia Brno, o. p. s.

Resumé

Zwei gegenwärtig funktionell verknüpfte historische Häuser am Masarykovo náměstí (Platz) Nr. 15 und 16 bilden die östliche Front des obengenannten Platzes in Jihlava (Iglau), der im Mittelalter Dolní rynek (Unterer Ringplatz) genannt wurde.

Bis zum Jahre 2009 wurde hier außer einer archäologischen Aufsicht bei Rekonstruktion einer Sozialeinrichtung keine Untersuchung durchgeführt. Eine standardmäßige bauhistorische Untersuchung im Jahre 2009 ist erst dem geplanten Umbau des Objektes vorangegangen. Im Rahmen der baulichen Änderungen verlief im Jahre 2012 außer einer archäologischen Ausgrabung auch eine anschließende zusätzliche Tiefuntersuchung des ganzen Baus.

Die Ausgrabung verlief im Januar bis September 2012. Sämtliche Erdarbeiten im Interieur des Objektes wurden dokumentiert und wenn es die Situation erlaubt hat, auch flächig präpariert. Aufgrund voriger Erfahrungen aus der Kreuzerhöhungskirche in Jihlava haben wir also einen kompletten 3D-Scan des Interieurs der beiden Häuser gemacht. Daraus wurden dann neue Pläne für die Bedürfnisse der Ausgrabung erstellt. Nach der Entdeckung einer Balkenüberdachung des gotischen Souterrains legte man den größten Schwerpunkt auf die Entnahme der Holzproben (von 87 Proben wurden 52 datiert).

Aus archäologischer Sicht konnte man die Existenz von Holz-Erde-Bauten bestätigen, die wir als einen Teil der ältesten bürgerlichen Häuser betrachten können. Diese sind irgendwann vor dem Jahre 1240 entstanden (Spuren der Holz-Erde-Häuser belegte man auch bei der Untersuchung des Hausblocks des Rathauses). Deren Bestandteil, wenigstens im Fall des Hauses Nr. 16, bildete ein gemauerter Bau (Kammer, Kemenate, Steinwerk), der im Nackenteil an ein Holz-Erde-Haus angeschlossen hat. An diesen Bauhorizont knüpften dann beim Haus Nr. 16 organisch die Bauaktivitäten in den 1260er Jahren an, als das Haus bereits vorwiegend gemauert war (Dendrodaten 1259/1260; beinahe identisch wurden die verbrannten Decken in archäologischen Situationen im Rathaus datiert – 1257). Ein weiterer Umbau wurde nach einem Brand am Ende der 1320er Jahre vollbracht (Dendrodaten 1327). Danach folgten die hundert Jahre später, in der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts durchgeführten Hausänderungen (Dendrodaten 1486). In die Renaissancegestalt wurden die Häuser im Laufe des 16. Jahrhunderts umgeändert. Ein großer Renaissanceumbau

verlief dann irgendwann nach 1610 (Dendrodaten 1611). Die umrissene bauliche Entwicklung ist auf den beiden Parzellen beinahe identisch, jede von ihnen liefert uns jedoch für die eine oder andere Zeitperiode qualitativ abweichende Informationen. Heutzutage kann man sagen, dass eine sehr ähnliche, zeitlich beinahe identische bauliche Entwicklung auch während der obengenannten Rekonstruktion von vier mittelalterlichen Stadtparzellen, die gegenwärtig den Rathausblock darstellen, beobachtet wurde.

Durch die bisherigen Ausgrabungen wurde es zuverlässig belegt, dass es sich während der Existenz der beiden Häuser größtenteils um zwei Parzellen handelte, die ihre ursprüngliche Größe beibehalten haben. Bloß im Fall der Nr. 15 könnte es sich anfangs um eine gemeinsame Parzelle mit Haus Nr. 14 gehandelt haben, die am Ende des 13. oder im Laufe des 14. Jahrhunderts geteilt wurde. Auch wenn die Ergebnisse der archäologischen Untersuchung der ursprünglichen Holz-Erde-Bebauung wegen ihrem fragmentarischen Charakter nicht überbewertet sein sollten, dennoch sieht es so aus, als wären einzelne Stadtparzellen anfangs unregelmäßig bebaut worden. Zur Regulierung der Hausbaus kam es erst nach der Mitte des 13. Jahrhunderts mit der Entwicklung der gemauerten Häuser.

KETKOVICE (OKR. BRNO-VEKOV)

Pod „Zavřelovou Panorámou“, „Pod Borovinou“, „U Ketkovského mlýna“. Středověk, novověk. Vápenické pece a lomy. Povrchový průzkum.

Na konci roku 2013 byl proveden společně s V. Aldorfem (starostou Oslavan) povrchový průzkum v areálu Přírodního parku Oslava v oblasti severně od soutoku řeky Oslavy s Chvojnicí. Byly zjištěny celkem tři výrobní okrsky s vazbou na zdroje místních krystalických vápenců. První z nich (okrsek I) leží cca 1,2 km jiho-jihozápadně Ketkovic v okolí opuštěného většího vápencového stěnového lomu pod „Zavřelovou Panorámou“ (souřadnice WGS-84, Loc: 49°8'50.489"N, 16°14'56.194"E). Do jeho blízkosti lze lokalizovat několik drobných polních vápenek a jednu rozměrnou kvadratickou kanálovou pec, která by mohla svým stářím souviset s vrcholně středověkým hradem Levnovem, vzdáleným od pece cca necelý 1 km jiho-jihozápadním směrem.

Druhý vápenický okrsek (okrsek II) lze lokalizovat k rozcestí „Pod Borovinou“ (souřadnice WGS-84, Loc: 49°8'50.113"N, 16°14'43.053"E), kde jsou patrné pozůstatky minimálně tří vápenických pecí, z nichž největší patří k vertikálnímu milířovacímu typu (snad z konce středověku) a dvě zbývající jsou nejspíše horizontální kanálové - jedna stabilního subtypu, pravděpodobně ze 17. – 18. století.

Posledním výrobním okrskem (okrsek III) je poloha jihozápadně trati „U Ketkovského mlýna“ (souřadnice WGS-84, Loc: 49°8'59.214"N, 16°14'24.916"E), kde se

nachází větší stěnový lom s pozůstatky dvou pecí vyzděných z kamene a pálených cihel.

Na mapách I. vojenského mapování z let 1764 – 1783 (listy č. 75 a 76) je znázorněna rozlehlá osada vápeníků u okrsku I a dvě usedlosti u okrsku II. Při II. vojenském mapování z let 1836–1852 (list W_10_I) byly zachyceny dva okrsky – okrsek II a další směrem ke Kuroslepům.

Lze předpokládat, že velké vápenické pece z okrsků I a II mohly pálit vápno pro velké středověké stavby, jejichž výstavba byla prováděna v okolí v rozmezí 13. – 15. století. Vzhledem ke značné výrobní kapacitě vápenek se mohlo jednat jediné o hrady Levnov (okrsek I) a Kraví Horu (okrsek II). Vápenické osady u Ketkovic a Kuroslep zanikly ještě během 19. století. Zdejší vápenický areál představuje důležitou oblast s doklady rozvoje tohoto tradičního dnes již zcela zapomenutého řemesla, které bylo ve zdejším mikroregionu ovlivněno stavebními hutěmi benediktinů kláštera v Třebíči a cisterciáků z nedalekých Oslavan.

Petr Kos

Resumé

Ketkovice (Bez. Brno-venkov). Pod „Zavřelovou Panoramou“, „Pod Borovinou“, „U Ketkovského mlýna“. Mittelalter, Neuzeit. Kalöfen und Steinbrüchen. Oberflächensammlung.

KLOBOUKY U BRNA (OKR. BŘECLAV)

Náměstí Míru, ulice Bří Mrštíků, Masarykova. Raný středověk, středověk. Město. Záchranný výzkum.

Možnosti záchranného výzkumu při výstavbě přešupního uzlu na náměstí byly limitovány především technickými důvody, plošný výzkum se snižováním objektů pod úroveň skrývek nebyl možný. Výzkum z let

2012 – 2013 se tedy zaměřil především na dokumentaci a vzorkování narušených situací, přičemž potvrdil velký archeologický potenciál vybraných ploch v okolí náměstí. Především je zřejmé, že se v tomto prostoru nacházejí doklady intenzivního pravěkého osídlení z mladší doby bronzové a pozdní doby halštatské či spíše časné doby laténské. Ojedinele byly zachyceny keramické zlomky rámcově raně středověkého stáří, v menší souvisle dokumentované ploše v jižní části náměstí jsou pak spolehlivě přítomny zahloubené objekty datované do 1. poloviny a dalšího průběhu 13. století. Další objekty, mezi nimi pravděpodobně jímky a spolehlivě i dvě obilná síla, lze datovat do průběhu 14. – 15. století, část objektů je nejspíše ještě mladší, až z průběhu 16. století. Vzhledem k tomu, že objekty většinou nebyly vybírány, nelze je ani jasně funkčně interpretovat, nicméně indikují spíše běžné hospodářské využití než přítomnost veřejného prostoru.

David Parma

Resumé

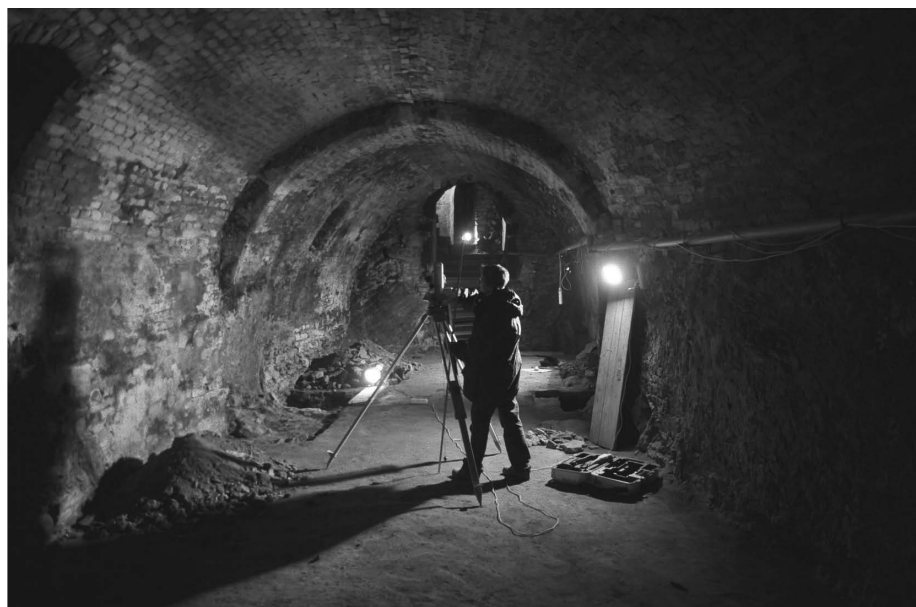
Klobouky u Brna (Bez. Břeclav), náměstí Míru (Platz), Bří Mrštíků-Straße, Masarykova-Straße. Frühmittelalter, Mittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

KUNŠTÁT (K. Ú. KUNŠTÁT NA MORAVĚ, OKR. BLANSKO)

Zámek Kunštát č. p. 1, parc. č. 1226. Středověk. Hrad, sklepení. Geodetické práce.

V rámci subdodávky pro Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, bylo provedeno geodetické zaměření sond na horním zámeckém nádvoří a sklepních prostor původního románsko-gotického paláce (souřadnice WGS-84, Loc: 49°30'7.987"N, 16°30'39.734"E, obr. 61).

Dana Vitulová, Petr Kos

Resumé

Kunštát (Kat. Kunštát na Moravě, Bez. Blansko), Schloss Kunštát Nr. 1, Parz. Nr. 1226. Burg, Kellerei. Vermessungsarbeiten.

Obr. 61. Kunštát – zámek. Geodetické práce ve sklepení hradu.

Abb. 61. Kunštát – Schloss. Vermessung in dem Burgkeller.